

Mesto univerze v uresničevanju gospodarskega sistema

Vsi manifesti, resolucije, zakonski in drugi predpisi ostanejo le črka na papirju, če za njimi ni človeka, ki jih je pripravljen z vso njemu lastno ustvarjalnostjo in delom tudi uresničevati.

Z vso pravico lahko trdimo, da za ključki VIII. kongresa niso samo dokument Zveze komunistov, temveč platforma, ki so jih zaradi globine analize, teže argumentov in jasnosti perspektive sprejeli vsi naši ljudje. Doseženo je enotno spoznanje, da je začetna pot bodočega razvoja predvsem v uveljavljanju blagovno-tržnih odnosov in da ta pot zaradi vsega pozitivnega pa tudi negativnega v našem dosedanem razvoju najbolj zagotavlja afirmacijo socialističnih odnosov, uveljavljanje človeka in njegovega dela, neposredne demokracije, samoupravljanja, omogoča stabilizacijo gospodarstva, dvig standarda itd.

Že na kongresu smo ugotovili, da bo uresničitev zamisli težavna, da bo zanjo potrebna dolgoročnejša mobilizacija vseh razpoložljivih sil. Zaradi uveljavljanja in obvladovanja novih relacij v družbeno ekonomskih odnosih, njihove zapletenosti, zaradi novih kvantitet na višji stopnji materialnega razvoja, predvsem pa novih družbenih nasprotij, ki so že tu in bodo še nastajala, je potrebno poleg volje predvsem tudi znanje. Pri tem gre tudi za mobilizacijo in stalno prisotnost vseh intelektualnih sil, tako tistih v delovnih organizacijah, še bolj pa tistih, ki so izven sfere proizvodnje, na zavodih, institutih, na višjih in visokih šolah — na univerzi pri razreševanju teh problemov. Prodreti mora spoznanje, da je vse to področje velika potencialna nacionalna rezerva, ki jo bo potrebno nujno izkoristiti. Ustvariti je treba boljše možnosti, da se bo vse to področje mnogo bolj neposredno in odgovorno vključilo v družbeno dogajanje.

Zaradi blagovno tržnih odnosov, ki jih uvajamo kot realizacijo VIII. kongresa, se poleg konkretnih ukrepov in dogovorov v Jugoslaviji in na Slovenskem posebej, postavlja ponovno in z vso težo vprašanje koncepta razvoja. Ali bo v bodoče naš razvoj še kompleksen, nacionalno avtarkičen, ali pa bo temeljil na komparativnih analizah vrednosti naravnih in drugih faktorjev. Mnogo jasneje bo potrebno ugotoviti ali naj dobi v bodoče večji akcent črna metalurgija ali turizem. Ali je potrebno zaradi pojmovanja, da je težka industrija garant socializma in celo zaradi nacionalne ogroženosti tudi v Sloveniji kršiti enotnost jugoslovanskega gospodarskega prostora in razvijati vse panoge, vse paralelne kapacitete itd. Nujno bo mnogo do ločeneje ugotoviti, ali naj zargdi dosedanega neskladnega in tudi neodgovornega razvoja npr. med energetiko in potrošniki energije, damo prednost hidroenergiji, termoenergiji, plinu, atomski energiji ali pa investicijam v prenos proizvodno cenejšee energije iz drugih republik. Prav tako, kakšen delež v kmetijstvu Jugoslavije naj ima slovensko kmetijstvo, katere so njegove primerjalne prednosti. Ali je mogoče kar naprej graditi farme govedu, ko ne vedo, kako si bodo zagotovili dovolj telet. Ali je perspektivno prav, da imamo tak organski sestav kapitala v agrokombinatih itd. Potrebno je ponovno proučiti, ali nova vlaganja, ki so pravkar začeta, brez ozira ali so bile zamisli spočete v delovnih organizacijah ali predstavniških organih, zagotavljajo tak komparativen razvoj in kaj lahko še spremenimo. Kolikor to ne naredimo, bomo za nekaj naslednjih let bolj statisti s podrejeno vlogo v predstavi, ki teče, kot pa aktérji. Vsa ta vprašanja imajo brez dvoma dolgoročen značaj, seveda pa često tudi operativen, kratkoročen.

Nastaja vprašanje, ali so dolžni vse to razreševati samo proizvajalci in delovnih organizacijah in predstavniki v predstavn-

skih organih, ali niso vse to problemi najširše javnosti, saj zelo neposredno vplivajo na položaj vsakega našega človeka. Nastaja pa tudi vprašanje, ali niso poleg proizvajalcev in strokovnjakov v teh organih za take ali drugačne koncepte in rešitve odgovorni tudi strokovni in znanstveni forumi, strokovnjaki in znanstveniki izven delovnih organizacij ter predstavniških teles, v znanstvenih zavodih, višjih, visokih šolah in na univerzi. Postavlja se vprašanje ali je prav, da profesorji in sodelavci elektro-fakultete sodelujejo pri kreiranju koncepta razvoja energetike (in tudi poteka izvedbe) in so zanj tudi soodgovorni ali ne. Ali naj delavci z biotehniške fakultete sodelujejo pri graditvi splošnega koncepta razvoja kmetijstva pa tudi pri posameznih konkretnih rešitvah in so tudi soodgovorni zanj? Ali so strokovnjaki fakultete za naravoslovje in tehnologijo povedali svoje mišljenje o konceptu ali naj omejena materialna sredstva vlagamo prvenstveno za razvoj premogovništva za električno energijo, ali za vplivanje in dalje, naj povedo samo, ali je tak ali drugačen tehnološki postopek dober ali ne. Mislim, da so odgovori na te dileme jasni. Nikakega dvoma ni, da ni na mestu kakršnakoli politična nezaupljivost vsem strokovnjakom, saj so osnovni činitelj našega pedagoškega in znanstvenega dela na najvišjem nivoju.

Po vsem tem postaja popolnoma jasno, da ne bi smelo biti nobene strokovne razprave v naših sekretariatih in drugih predstavniških organih brez sodelovanja strokovnjakov ustreznih področij, nobenih razprav brez predhodnih solidnih strokovnih analiz, zbranih argumentov in pripravljanih variant. Gre za to, da naši predstavniški organi začutijo potrebo po takem sodelovanju, pa tudi za to, da naši strokovnjaki začutijo soodgovornost, stopijo iz čisto preveč akademsko-kabinetnih okvirov. Ne gre pa samo za kreiranje konceptov. Te ustanove, predvsem pa še univerza, so dolžne stalno bogatiti in plemeniti znanje strokovnjakov z novimi dosežki tehnike, tehnologije in znanosti. Vsaka fakulteta, šola in inštitut bi morali predstavljati most, po katerem bi se nenehno pretakala znanost v prakso.

Konkretizacija novega gospodarskega sistema bo postavila pred vse naše strokovnjake, predvsem tiste v delovnih organizacijah vrsto novih vprašanj, ki jih bodo morale vsakodnevno razreševati. Često bodo v položaju, da kljub vsej dobri volji ne bodo našli sami zadovoljivega odgovora. Sedaj in v bodoče bo torej vse potrebnejše ob vsakem zamotanem vprašanju mobilizirati vso »strokovno pamet«, mnogo ustvarjalneje povezati inženirje iz agrokombinativ in zadrug z biotehnično fakulteto, inženirje v elektrogospodarstvu z elektro fakulteto itd., kajti le s skupnim razreševanjem problemov so podane tudi največje možnosti za optimalne rezultate.

Seveda pa je ob vsem tem jasno in nujno, da so ta proces razglabljal, kaj je boljše, kaj je optimalnejše, vključeni poleg profesorjev tudi študentje. Le-ti bodo v svojih pokrajinskih klubih, na praksah v delovnih organizacijah, lahko zelo pomemben razlagalec takih ali drugačnih rešitev že kot študentje, še bolj pa seveda jutri kot inženirji, ekonomisti, sociologi, ko bodo morali neposredno kreirati pot bodočega razvoja posamezne delovne organizacije ali družbene skupnosti kot celote.

Če kdaj, potem univerza, visoke in višje šole lahko prav sedaj, ko energično pristopamo k realizaciji sklepov VIII. kongresa dokaže, kako nujna je integriranost univerze v vsa družbena dogajanja in kako pomembno mesto in vloga ji pripada.

ing. Marko Bulc

Novi prijemi v kadrovske politiki

SKUPŠČINA OBČINE CENTER je izglasovala preorientacijo v kadrovske politiki svoje — ene najbogatejših jugoslovanskih — občine. V kakšno smer gre ta preorientacija Univerzitetnemu odboru v enem tednu poizvedovanja ni uspelo izvedeti. Gre gotovo za razformiranje sklada za štipendije na posamezne specializirane sklade (sklad za zdravstvo in ostalih šest najst), med katerimi nikakor ne bo našlo svojega mesta družboslovje, filozofija, umetnost in še in še znanstvenih disciplin, s katerimi si predsednik občinske skupščine tovariš Lipič (nekdanji predsednik socialno ekonomske komisije UO) ne bel glave, ker v najbogatejšo občino derejo diplomanti vsakršne stroke, ki so jim pomagal k dokončanju študija prekmurske ali belokranjske občine.

Tovarišu Lipiču naj še sporočimo, da je Občinska skupščina Murska Sobota (s skoraj trikrat manjšim nacionalnim dohodkom) formirala sklad za štipendiranje talentov. Delo teritorialnega vodstva pa kaže, da v občini Center takih talentov ni, zato bi bilo prav, da se mu razloži, da je dolžna pomisliti ne le o domačih ka-

drovskih problemih, pač pa tudi o problemih pomanjkanja kadrov v najrevnejših slovenskih občinah.

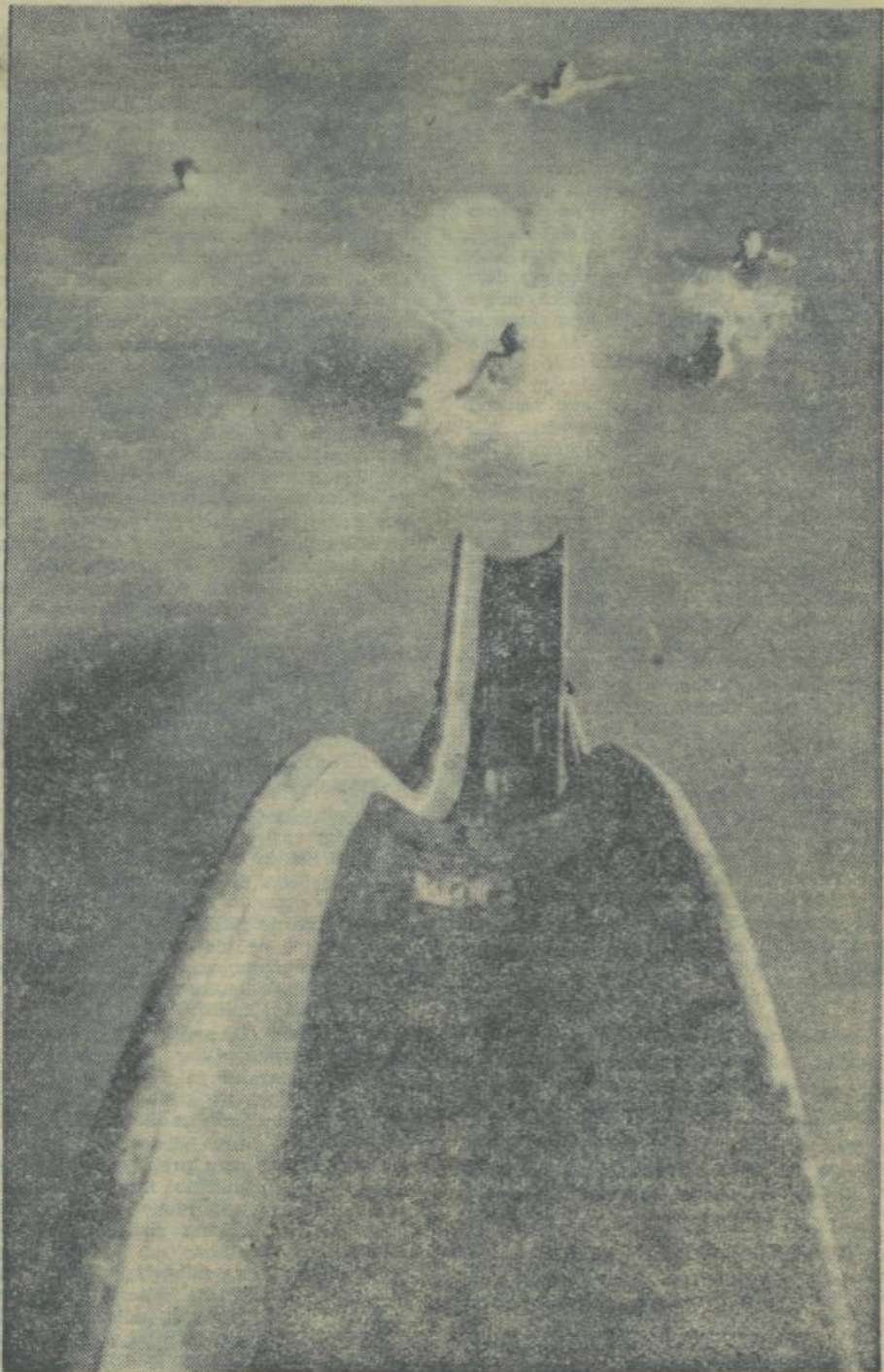
MEDICINSKA FAKULTETA formira avtonomno kadrovske politiko, Avtonomno — pa tudi neumno in za nas študente škodljivo. Vse je namreč na tem, da bi odslavili enega naših najvidnejših mladih patologov Kresnika. Njegova družbena dejavnost je pač poznana, ker si je dovolil — dovolj nenavadno za razmere na medicini — publicirati in to tudi v zadnji reelekcijski dobi.)

Vse to je potrebno zavoljo ohranitve (neznosnega) ljubelega miru na medicinski fakulteti. Prav takšna pa je tudi njegova družbena dejavnost ki se odraža predvsem v borbi ob reformi in uvajanju samoupravljanja na univerzi.

Mislím, da si študentje lahko dovolimo, da zahtevamo od fakultete, da svojo strokovno oceno Kresnikovega dela javno priobči in utemelji njegovo nezadovoljivost. Njihova politična ocena pri tem ni mero-dajna, ker je bila z različnih strani temeljito korigirana in po naše upravičeno.

F. P.

OSTI TEDNA

Docent ing. JOŽE ŠPANRING — biotehniška fakulteta

1. Kako bodo napovedane ekonomske spremembe vplivale na poljedelstvo. Kot laik na področju ekonomskih znanosti in regionalnega gospodarskega mehanizma lahko samo upam, da odgovorni strokovnjaki tudi v bodoče ne bodo tako kratkovični, da bi s svojimi prehodnimi in stalnejšimi ukrepi prizadejali katerokoli gospodarsko vejo, ki jo narekujejo potrebe in vsaj povprečni izvori materialne narave (surovine, tla, podnebje, rude itd.) Poljedelstvo — pridobivanje surovin organskega izvora na površju naše zemlje — naj bi po napovedanih načelih pridobilo nekoliko več kot druge veje. Verižna povezanost različnih vej pa dopušča le neznatne izboljšave, saj se obeta drugim s poljedelstvom močno povezanim vejam še več ugodnosti (elektrogospodarstvo, promet, pridobivanje nafte in premoga itd.), seveda na račun koristnikov njihovih storitev.

Radikalnejšo demontažo dosedanjega instrumentarija na tem področju bo verjetno še vedno oviral pritisk prizadetih vej z zahtevami po vsaj prehodni nadaljni družbeni zaščiti in pomoči, skratka nadaljevanje administrativnih mer (premijske, regresne, carinske zaščite, izvozne subvencije in restrikcije, različni kreditni pogoji itd.). Če naj bi zagotovili izenačene pogoje dela, načelo delitve po delu in mednarodne delitve dela, naj bi čim bolj deloval mehanizem trga, zlasti mednarodnega, ki pa ga verjetno težko definiramo. Obeta se izenačenje cen z mednarodnimi za vse surovine, kar je za poljedelstvo velika pridobitev in me kot poljedelca veselji (ne pa seveda tudi kot potrošnika teh surovin). Bojim pa se, da bo napovedana carinska zaščita zavarovala vse druge veje prej kot surovinsko. Drugod skušajo s carinsko zaščito zavarovati naprej rabo lastnih surovinskih

zmožljivosti, saj različne podnebno-talne okoliščine nudijo zelo neenake pogoje proizvodnje in bi morali cela področja prenehati obdelovati, če take zaščite in pomoči ne bi tisti proizvajalci uživali. Če bi industrija, ki oskrbuje poljedelstvo, ne uživala nobenih carinskih zaščit in drugih bonifikacij nasproti svetovni industriji in bi bila poljedelstvu dosegljiva proizvodna sredstva po mednarodnih cenah (stroji, gnojila, zaščitna sredstva), potem bi si upal napovedati, da bi naše poljedelstvo lahko uspešno tekmovalo s katerikoli tujim po mednarodnih cenah brez kakršnihkoli ugodnosti, pri ustrezni spremembi strukture proizvodnje.

2. Tu pa sem se že dotaknil drugega vprašanja. Subjektivni faktor t. j. zrelost samoupravljalcev, da gledajo na te spremembe dovolj široko in da bo njihovo realno mesto med proizvajalci rezultat dolgotrajnega procesa, ki mu nasilne in nepotrpežljive zahteve močno škodujejo. Če verjamem v moč človeškega duha tudi v atomskem stoletju, potem moram toliko bolj verjeti moči organizirane družbe, ki je in naj bi bila le integracija teh duhov, zgodovinsko preskušanih, uklenjenih

v današnje materialne osnove in nebrzdanih v načrtih za bodočnost.

3. Kako naj se univerza aktivno vključi v »strukturiranje novih ekonomskih in družbenih odnosov«? Za veliko večino univerzitetnih delavcev je odgovor na to vprašanje približno enak kot za večino vseh ostalih občanov. Imajo pa več možnosti, da vse spremembe kritično spremljajo in eventualna neupravičena odstopanja v korist ali škodo svoje stroke pravočasno analizirajo in o teh analizah seznanjajo javnost. Nekaterim svojim sodelavcem, specialistom s področij, kjer bodo napovedani ukrepi najbolj vplivali in največ spremenili, pa nikakor ne zavidam njihove vloge, saj je odgovorna in težka. Velika škoda bi bila za vse skupne napore, če bi njihove analize premalo upoštevali, če bi hote ali nehoti odklonili njihovo sodelovanje, ali če bi jih z manj pomembnimi zaodlitvami odvrnili od težkega analitičnega dela. Zal še vedno marsikateri kolektiv njihovo pomoč podcenjuje, drugi pa spet precenjujejo. Sicer pa je znano, da je bilo tudi doslej veliko številno ljudi aktivno vključenih v pripravo novih gospodarskih ukrepov, čeprav to sodelovanje vedno ni bilo razvito.

S podrobnostmi v zvezi z novimi ekonomskimi ukrepi, posebej v kmetijstvu, nisem seznanjen, zato lahko le poskušam predvideti, kateri so najaktualnejši problemi v kmetijstvu, ki jih bo treba v celotnem kontekstu ekonomskih ukrepov reševati.

Vsekakor bo treba bolj kot doslej skrbeti in spremljati proizvodnjo na zasebnem sektorju. Kot pedolog lahko ugotavljam, da na številnih področjih, ki niso primerna za razvoj socialističnega gospodarstva, zemlja propada (koprske terase, planinski pašniki, prostrane košenice na primorskem, dolenskem in notranjskem krasu itd.). Prav gotovo bi bilo mogoče z ustreznimi ukrepi in pravnim tretiranjem privatnega sektorja dobiti večji nacionalni dohodek, ki ga kmetijstvo kot gospodarska panoga skupnosti daje, delovnemu človeku pa zadovoljstvo in gotovost v zaslužku. Omenjeno zanemarjanje kme-

tijske zemlje kaže v prvi vrsti na probleme agrarnega maksimuma, aglomeracij manjših, napol zapuščenih kmetij v večje, sodobne obrate. S tem v zvezi bi bilo treba poiskati primerno mehanizacijo za privatni sektor, urediti vprašanje nabave reprodukcijskega materiala in določiti pravilne odnose med socialistično trgovino in zasebnimi proizvajalci. Seveda pa bo morala biti proizvodnja na zasebnem sektorju močno specializirana in prilagojena na optimalno izkoriščanje edafskih in klimatskih faktorjev ter zahtevam trga, kar doslej nismo mogli trditi niti za socialistični sektor (zlasti, kar zadeva upoštevanje edafskih in klimatskih faktorjev).

O tem, kako naj bi se naša fakulteta vključevala v ekonomska dogajanja, ki jih bodo prinesli novi pogoji gospodarjenja, se mi zdi potrebno povedati sledeče:

V zadnjih letih se je strokovni kader na Biotehniški fakulteti na sploh, poseb-

Docent ing. ALBIN STRITAR — biotehniška fakulteta

no pa še na agronomskem oddelku, povečal.

Ta kader se poleg izpolnjevanja osnovne, t. j. pedagoške dejavnosti, udejstvuje tudi na znanstveno raziskovalnem in deloma tudi pospeševalnem področju.

Zveza s prakso, predvsem s socialističnimi gospodarstvi, obstaja, vendar njeno funkcioniranje v glavnem ne zavisi toliko od nas, kolikor od strokovnjakov, ki delajo na teh obratih in se obračajo na nas za strokovno pomoč. Toda v tem pogledu so bila vrata naše institucije že doslej odprta na strežaj. Glede pomoči zasebnemu sektorju pa zadevamo na pro-

bleme bolj splošne narave. Nimamo namreč kmetijske pospeševalne službe, ki bi sistematično, temeljito inkontinuirano obravnavala probleme v zasebni kmetijski proizvodnji in ki bi v celoti povezovala dejavnost kmetijskih strokovnjakov s tem delom našega kmetijstva, ki ima velik delež v celotni kmetijski proizvodnji. Iz izkušnje vem, da je ta pomoč, kolikor je sploh obstajala, bila bolj slučajna. Večji delež naše fakultete lahko pričakujemo le tedaj, če bo rešeno vprašanje službe, ki bo strokovno obvladovala tudi ta sektor našega kmetijstva, s seminarji, predavanji, analizami itd. za strokovnjake, ki bi delali na tem področju.

Prof. dr. ing. DRAGO OCEPEK — oddelek za montanistiko FNT

Ad 1. Pričakujem, da se bodo pričakovane ekonomske spremembe najbolj odražala prav v rudarstvu, katerega del predavam na rudarskem odseku fakultete. Rudarstvo, ki daje prepotrebne surovine naši predelovalni industriji, je bilo v splošnih vezanih cen, večkrat zelo pod svetovnim povprečjem. Rudarji so pri nas, kljub najbolj napornemu delu pri delitvi osebnega dohodka na 13. do 15. mestu v primerjavi z ostalimi poklici. Tak pojav je v drugih državah, brez ozira na družbeno ureditev, zelo redek. Seveda so iz tega izviralne predvsem negativne posledice — velika fluktuacija zaposlenih rudarjev, nižja strokovna raven, včasih brezbržen odnos do dela in tudi precej nizka storilnost,

predvsem v rudnikih izven naše republike. Nizke cene in zelo majhen izvoz — predvsem premoga, ki ga vsega potrebuje domača industrija, so onemogočile tudi prepotrebno uvoz opreme za varno delo v rudnikih. Prav zato pričakujem, da bo rudarstvo kot bazična industrija v novih ekonomskih pogojih doživelo tako kvalitativno, kakor tudi kvantitativno premik naprej. Spremenjena pariteta med cenami nekaterih panog naj bi pomenila odpravo očitnih nesporazumov in naj bi pripeljala rudarstvo v enak startni položaj.

Ad 2. Smatram, da od našega delavca na eni strani premalo pričakujemo, na drugi strani pa mu za visoko storilnost tudi

premalo nudimo. Primer iz rudarstva: storilnost rudarjev rudnika Velenje je nad evropskim povprečjem za slične objekte, toda z neadekvatnim nagrajevanjem. Zal imamo tudi objekte z zelo nizko storilnostjo, predvsem v predelovalni industriji, kjer vse premalo izkoriščajo delo v več izmenah. Tukaj smo imeli velike rezerve — gradili pa smo raje nove, nerentabilne kapacitete. Samoupravljavci bodo morali pač odkrito analizirati te rezerve v kapaciteti, storilnosti in delitvi osebnih dohodkov le po celotni realizaciji, ne pa po opravljenem delu in zalogah, kot se to ponekod dogaja. Sem proti dotacijam različnim podjetjem, ki si na ta način dele tuj običek. Upam, da bodo samoupravljavci nekaterih umetno vzdrževanih podjetij imeli toliko poguma in sanirali ali pa likvidirali svoje nerentabilno podjetje. Torej se ni bati za človeške zmožljivosti, saj le te še daleč niso izkoriščene. Bolj važen bo pogum za različne ukrepe. Samoupravljavci bodo

morali torej v svojem notranjem okviru razčistiti vprašanje kvalitete in cene ter možnost nadaljnje eksistence.

Ad 3. Tudi univerza in šolstvo nasploh se bo moralo aktivno vključiti v nove odnose. Upam, da nas bo ekonomska nujnost končno prepričala, da sta dve univerzi za SRS odveč. Imamo mnogo inštitutov, ki z znanostjo sploh nimajo nobene zveze, ampak so bili ustanovljeni zaradi nižjih dajatev in kot vir dodatnega zaslužka. Imamo inštitute in učne smeri s popolnoma enako vsebino. Če bomo uspešni zaradi novih ekonomskih odnosov konsolidirati univerzo, ji povrniti njeno vodilno vlogo v znanosti, odpraviti paralelizem, odpraviti psevdoznanost, bo to verjetno za nas na univerzi največji uspeh novih ekonomskih ukrepov.

ALMA MATER — PO NAŠE

To se pravi, da smo še daleč od kakršnegakoli booma v racionalizaciji gospodarstva, ki pa bi trenutni situaciji še kako pristajal.

V kontekst pomanjkljivega tretmaja znanstveno raziskovalnega dela gre tudi vtis, da je pri nas znanstvenih kadrov več kot dovolj — poglejte: le 30 odstotkov univerzitetnih znanstvenih delavcev je aktivno vključenih v delo institutov.

Vzroke vsekakor nezadovoljivega stanja je iskati na dveh mestih. Na strani investitorjev in na strani realizatorjev znanstveno-raziskovalnih nalog.

V dosedanjem sistemu finansiranja smo ločevali finansiranje kadrov in izobraževalnih institucij od osnovnih gibalcev in interesa. Če proces reprodukcije res predstavlja enotnost objektivnih in subjektivnih faktorjev, to pa predvsem pomeni delovnih sredstev in človeka kot subjektivnega akterja proizvodjalnih sil, potem ni normalno, da se subjektivni faktor preko mehanizma finansiranja oddvaja od objektivnega faktorja in da se pripravljane subjektivnega faktorja prepušča drugim organom izven ekonomske baze. Nikakršnega opravičila ni za pojav, da to pripravljane ni vgrajeno v ekonomski interes in funkcije osnovnega nosilca razširjene reprodukcije (delovne organizacije).

Ko pa kritiziramo investicijsko politiko delovnih organizacij na področju znanstveno raziskovalnega dela, moramo upoštevati dvoje.

1. Omejen interes proizvodnje za znanstveno raziskovanje. Niti v razvitih gospodarskih organizacijah ni interesa za finansiranje fundamentalnih znanstvenih raziskav.

2. Znatno omejene možnosti delovnih organizacij — da bi kljub dobri volji — odločilneje posegale v znanstveno raziskovalno politiko. 51 odstotkov sredstev akumulacije se namreč zbira izven neposredne produkcije. Za sredstva iz budžeta, ki so namenjena znanosti, pa je značilno upadanje, 1962 je šlo v te namene 4,8 odstotka budžeta, 1963 — 4,3 odstotka in 1964 leta le 3,3 odstotka. Za tem nominalnim padcem pa se skriva še ostrejši realni padec.

Poseben problem je financiranje znanstveno raziskovalnega dela na univerzi. Prvič zato, ker tu še vedno izhajajo iz nekaterih predpostavk:

— da je univerza prvenstveno učna ustanova; znanstveni kader je obremenjen

s poukom, zato se ne more ukvarjati z znanstvenim delom. (Čemu torej tonamenske investicije univerzi!)

— da pa se tisti učitelji in asistenti, ki jim je do tega, da bi se ukvarjali z znanstvenim delom (in teh je po ocenah 30 odstotkov) lahko brez težav vključuje v delo samostojnih institutov (čemu torej tonamenske investicije univerzi, če se znanstveno raziskovalno delo seli v samostojne institute!)

— da je premajhna sredstva iz budžeta potrebno kompenzirati z investicijami za znanstveno raziskovalno delo s strani delovnih organizacij. (To je konec koncev res, toda zakaj potem državna uprava ne živi od prostovoljnih prispevkov!)

Drugič pa zato, ker je danes objektivno nemogoče govoriti o direktni zainteresiranosti proizvodnje za to institucijo (s kakršno imamo opraviti pri primitivnem rokodelcu, ki je s praktičnim angažmajem tudi že sprejemal in prenašal akumulirano izkustvo). Delavci z velikim izkustvenim bogastvom so se odtujili preostali večini in se institucionalizirali mimo nje kot elita, s tem pa sami vzpostavili relacijo univerza (kot sinonim za intelektualno elito): družba (kot sinonim za neposredno proizvodnjo). Odtod izhaja kasnejše zaporedje obdobja tesnejše ali rahlejšje navezanosti znanosti na neposredno proizvodnjo, ki mu marksisti pravimo teorija revolucij, profesor Emile BONPAREYTRE pa ga lepo ilustrira z evolucijo poklica univerzitetnega profesorja:

»Univerzitetni profesor je bil veliko prej kot delavec — duševni plemič: ni imel ne odgovornosti denarja, ne odgovornosti oblasti. Nekje ob strani je postavljala načela in prepuščal drugim, da iz njih izpeljejo praktične zaključke. Ni bil koristen in nihče ni od njega zahteval, naj bo koristen. Občevanje z največjimi duhovi preteklosti in sedanjosti mu je pripadalo družbo po njegovi podobi. Če gremo do skrajnosti, kulture ni širil, pač pa jo je utelešal. Z zgledom je dokazoval možnost intelektualnega in duhovnega življenja in njegova dejavnost je bila dragocena sama po sebi, ne glede na njene učinke.

Biti univerzitetni profesor je danes poklic in do enake transmutacije je prišlo pri večini intelektualnih poklicev. Poklic, to se pravi delo, z urnikom, z roki in predvsem s »strankami« in cilji, ki jih je treba doseči. Čas, ki si ga pridržimo za razmišljanje, »prostia« čas, brez odrejene cilja, se počasi spreminja v obrobek razvedrila, ki si ga skuša ohraniti vsak

zaposlen človek. Njegova naloga ni več opredeljena z njegovim, osamljenim izpolnjevanjem. Tudi on mora pokazati rezultate.«

Gre torej za potrebo, da se tudi najbolj komplicirano izkustvo — znanost — zopet prenaša z neposrednim delom, ker samo tako je ta prenos (praksa izobraževanja) lahko kompleksen. Sistem študija zato sam pove, v kakšni meri se je univerza — univerzitetni profesorji — uspela integrirati v skupnost. Mesto naše univerze v tem procesu transmutacije bomo našli, če naše študijske načrte primerjamo z minimalnim načrtom, ki ga zahteva izobraževanje znanstveno raziskovalnega kadra, kakor ga nakazuje profesor Rakič z načrtom treh etap študijskega sistema.

PRVA ETAPA v tem sistemu obsega aktivno skupinsko delo z vsemi študenti, ki sestoji iz prilaganja pouka izgrajevanju znanstvene metode dela študentov. Osnovno v tem delu predstavlja zamenjava pasivnega iznašanja faktor s strani učitelja v formi klasičnih predavanj ex katedra z aktivnimi diskusijami o materialih, dejstvih in drugih elementih študijske materije ob samostojnem izvajanju zaključkov s strani študentov, kjer bi bil učitelj samo najkompetentnejši arbiter diskusije. Na ta način bi študentje hitreje in efikasneje dojemali redni program študijske materije. Skozi ta postopek bi študentje dobili v reševanje tudi manjše znanstvene in strokovne probleme v obliki nalog in tem, občasno pa bi sodelovali tudi v strokovnih diskusijah o aktualnih problemih znanstvene discipline, katero proučujejo.

Ob vsem tem bi kot vrhunec te etape dela prišlo seznanjanje študentov s konkretno znanstveno problematiko dela svojega učitelja, ki bi s študenti organiziral diskusije o svojih delih, in jih globalno seznanjal z metodiko nekega znanstvenega postopka

DRUGA ETAPA je kvalitetna transformacija predhodne oblike dela, v katero se vključuje samo en del nadarnejših študentov, ki kažejo izrazit interes za strokovno in znanstveno poglobljanje materije. V okviru dopolnilnih oblik dela skozi znanstvene skupine pri posameznih katedrah (GTU?), študentskih strokovnih združenj in klubov, festivalov in kongresov, študentskih strokovnih del, skozi izdajanje strokovnih študentskih listov, časopisov itd. — lahko študentje prezentirajo svoje družbe, katere so realizirali v toku samostojnega raziskovalnega dela na fakulteti na določenem problemu. Ljubljanske izkušnje kažejo, da so takšne oblike možne in uspešne, toda le toliko, kolikor se realizira opisana prva etapa uvajanja študentov v znanstveno delo. Primer medicina, filozofija, ekonomija — potem je pa skoraj že konec!

TRETJA ETAPA, kot vrh piramide aktivnega skupinskega dela s študenti obsega najkvalitetnejši del te vrste dejavnosti, v katero se vključuje procentualno naj-

manjše število študentov. To je angažirane najvidnejših, najbolj pripravljenih študentov, ki so se izkazali v predhodnem delu in ki so najkompetentnejši odgovornosti v sistemu univerzitetnega študija — kot pomočnike in vodje svojih mlajših kolegov v njihovem strokovnem usposabljanju. To delo, poznano pod imenom »delo demonstratorjev«, je ena zelo uspešnih oblik angažiranega in organiziranega dela šole za dvig učiteljskega in znanstvenega naraščanja — toda ta oblika ima danes vse drugačen značaj, zakaj tako? zelo malo je učiteljev ki bi se angažirali v smislu prve in druge etape študija. Zakaj? To lahko povedo edino le sami.

Izvajanje takšnega — dobro organiziranega dela v teku rednega študija je večstranskega pomena, predvsem za dvig nivoja organizacije in izbiranja ljudi za postdiplomski študij, ki je danes smešno, to pa zato, ker je postdiplomski študij, kot oblika študija za formiranje in izgrajevanje znanstveno raziskovalnega kadra, možno tretirati samo v okviru enotnega kompleksa z rednim univerzitetnim študijem, katerega uspeh je odvisen od pravilnega odvijanja tega študija. Izoliramo tretiranje in organiziranje postdiplomskega študija, ker odgovarjajočih znanstvenih priprav skozi redni univerzitetni študij (ki sem ga prej omenjal) je insuficientno za formiranje dobrega znanstvenega, pa tudi strokovnega kadra. Kader, ki pride na postdiplomski študij brez teh priprav tokom rednega študija (razen posebno nadarjenih študentov) je idejno in metodološko nezrel za to vrsto študija, ter se formira bolj kot dober tehnik, manj pa kot ustvarjalec, ne glede na kvaliteten postdiplomski študij.

Rakičev miniaturni načrt podrobneje opisujem z namenom, da vsakomur omogočim primerjavo s konkretnim stanjem na naši univerzi. Ob nakazovanju analogije, menim, da bom v živo zadel z mislijo profesorja Maxa de Ceccatija: »V največji večini mladi fantje in mlada dekleta, ki obiskujejo univerzo, nazadnje postanejo tisto, kar iz njih napravimo. To je njihovo opravičilo in njihova obtožba. To pomeni, da morajo učitelji in odgovorni učenci opraviti neko skupno delo, da morajo potegniti za seboj vse univerze.« Postavlja se problem odgovornosti za tiste ljudi, ki bodo krojili bodočnost. Gre torej za odgovornost pred bodočnostjo. V prvi vrsti je nosilec te odgovornosti univerza, ker menim, da se je odgovornost danes odločilno premaknila iz sfere denarnosti v sfero razumnosti. Upam, da bo ta premik našel svoje nosilce.

Lenin je zapisal: »Kadar vzvalovi univerza, vzvalovi vsek«

Tudi obratno mora držati. Pri nas je danes vzvalovilo vse — tako ali drugače bo morala vzvaloviti tudi univerza.

Ali bo to kmalu ali pa še dolgo ne, nam lahko pove mogoče tudi pričujoča številka Tribune s svojimi intervjuji.

FRANCI PIVEC

Vlado Vodopivec

Spoštovani tovariš urednik,

na vprašanja, ki ste mi jih zastavili, ne bom mogel odgovarjati kot gospodarski strokovnjak, ker to nisem, prav tako pa zelo težko ugibam, kako bodo pričakovani gospodarski, reformni ukrepi vplivali na tiste panoge družbenih dejavnosti, ki jih bližje poznam. Zato bodo moji odgovori precej splošni in zelo subjektivni ter dvomim, da bodo kaj prida doprinesli k razbistritvi do konca še nerazjasnjene tematike obdobja, v katerega stopamo, kot pravite v svojih vprašanjih.

Kolikor smo imeli ob mnogih prepričljivih načelnih ugotovitvah zlasti drugega plenuma CK ZKJ možnost predvidevati, za kakšne konkretne ukrepe in premike pravzaprav gre, ocenjujemo in vrednotimo konkretne ukrepe, ki naj bi bili v prihodnjih tednih in mesecih sprejeti kot obsežen in kompleksen, radikalen projekt, s katerim stopamo na pot racionalnega gospodarjenja. Če kaj, potem mora dosledno uresničevanje takega projekta, kot nam je bil doslej samo v glavnih obrisih

prikazan, doživeti našo nedeljeno in brez-pogojno podporo, ne glede na mnoge prehodne sem in tja boleče posege, pa naj pomeni ta projekt sicer nekoliko kasno popraviljanje naših slabosti in napak ali pa reševanje neskladja v cenah in delitvi itd. Kajti konec koncev: cilj in rezultati sprememb v naši splošni gospodarski politiki se bodo morali pozitivno odraziti v celotnem našem družbenem življenju.

Trenutne restrikcije in prehodne težave (o katerih se včasih kar preveč in precej megleno govori), ki bodo sicer spremljale pričakovane gospodarske ukrepe, po mojem pričajanju ne bodo bistveno mogle in smele prizadeti niti znanstveno raziskovalnih niti kulturnih ali pa pedagoških dejavnosti. Čeprav bo imela pričakovana reforma reperkusije tudi na teh področjih, se stabilizacija in modernizacija gospodarstva ne začneja s tem, da omejuješ sredstva in iščeš »skrite rezerve« na področjih, kjer se družbene investicije pokažejo otipljivo koristne šele po daljšem

razdobju. S tem pa seveda ne želim trditi, da smo na teh področjih ravnali vedno v skladu z našimi zmogljivostmi in resničnimi kulturnimi potrebami ter da nam novo obdobje ne bo narekovalo revizije naše dosedanje politike in nekaterih dosedanjih stališč.

Ni se namreč mogoče znebiti vtisa, da so našemu včasih bolj kvantitativnemu kot kvalitativnemu razvijanju znanstveno raziskovalnih, pedagoških in drugih kulturnih področij botrovali večkrat ne dovolj preiščeni in razumni razlogi, zaradi katerih smo nekatere stvari nerazumljivo predimenzionirali, druge pa zapostavljali ali odlagali, skorajda kasnejšim rodovom, kar nam bo morda pri vsej prizanesljivosti, celo zgodovina težko oprostila (mislim na pr. na ljubljanske klinične bolnice, na Dramo in Filharmonijo, na ravnanje z državnim arhivom in še najbrž marsikaj).

Če bi se izvajanje reformnih ukrepov orientiralo predvsem ali pa s posebno ihto na omenjena področja, kot da se je mogoče v tej smeri posebno omejevati in priti do »skritih rezerv«, bi bil njihov rezultat dvomljiv, kot bi bilo dvomljivo, če bi te »rezerve« iskali v standardu delovnega človeka. Če pa bo nova situacija odpihnila tudi kakšno institucijo, ki ni zrasla iz naših kulturnih potreb niti ni v

skladu z našimi zmogljivostmi, potem to ne bo škoda, ampak samo korist.

Vprašanje naših zmogljivosti je seveda nadvse pomembno. Toda sodeč po pripravljenosti, da se prizadevanja po dosledni reformi podpra, vprašanje naših zmogljivosti ni vprašljivo. Ne glede na trenutno zaskrbljenost in paniko je nalete-ti vsepovsod na nedvomno odločnost, da se vsi ukrepi, ki imajo za cilj stabilizacijo in racionalizacijo gospodarjenja, z vse-mi močmi podpro. To je lahko trdno jamstvo, da bomo kos novim situacijam. Ni pa mogoče prezreti zaskrbljenosti glede tega, ali ne bodo morda reformna prizadevanja obtičala na pol poti. Res je sicer, da življenje narekuje večkrat kompromise in ovinke in da se ne ozira na našo pripravljenost. Toda, če so kompromisi posledica nenačelnih ozirov in popuščanja posledica nesposobnosti, da do kraja prehodimo pot, na katero smo stopili, potem postane vprašanje naših zmogljivosti in realizacije postavljenih projektov zelo vprašljivo. Neredko se danes srečujemo na vseh koncih, med preprostimi ljudmi in tistimi, ki naj bi sprejemali in izvajali odločitve, s pomislekom in željo: da bi le bili tako dosledni v dejanjih, kot smo veliki v besedah. Ali se vam ne zdi, da je takšna skepsa zaradi polpreteklih izkušenj vendarle nekoliko utemeljena?

Razpis diskusijskega seminarja

CK ZMS in UO ZSJ sta se odločila, da organizirata poleg obstoječih oblik in možnosti za formiranje tistih mladih ljudi, ki se tudi teoretsko poglobljajo v družbeno problematiko še eno, in to naj bo seminar. Zasedoval bo predvsem naslednje smotre:

1. Udeležencem naj omogoči čimbolj kompleksen vpogled v današnjo družbeno realnost in pokaže na tista vprašanja, ki so za naš družbeni razvoj bistvena.

2. Po možnosti naj preko izmenjave mnenj privede do enotnejših stališč in tudi do konkretnih dogovorov za akcijo v družbeno-političnem življenju, na področju publicistike, itd.

Razpis naslavljam na tiste mlade ljudi do 27. leta starosti, ki so že pokazali določeno mero ustvarjalnosti v družbenem življenju. Predvsem vabimo krog mladih družbeno-političnih delavcev in publicistov iz šol, fakultet in iz proizvodnje. Temeljna metoda dela bo razprava udeležencev na osnovi predloženih prispevkov udeležencev ter sodelovanje najvidnejših družbeno-političnih delavcev ter znanstvenikov v razpravi. Seminar se začne 9. septembra ob 9. uri in konča 15. septembra, v Bohinju, v Mladinskem domu.

Neposreden pogoj za sodelovanje na šoli je izdelava kratkega prispevka, največ 10 tipkanih strani na tematiko seminarja. Prijave sprejemamo do 20. julija 1965, prispevek oz. tezo pa pošljite do 11. avgusta, ker jih bomo razmnožili ter poslali vsem udeležencem. Če bo prijaviteljev več kot 40 bo posebna komisija, ki jo imenujeta organizatorja, na podlagi prispevkov izbrala udeležence. Do 15. avgusta vas bomo z vabilom obvestili ali ste sprejeti.

Razpis je javen in se objavi v Mladini in v Tribuni.

Stroške za udeležence nosita organizatorja.

Za vse informacije in za sporočanje želja oziroma predlogov se obračajte na CK ZMS na tovariša Gojka Staniča, telefon 310-033 — int. 276 in Tineta Hribarja, Inštitut za sociologijo in filozofijo, telefon 22-412.

Program
Problemi socialističnih odnosov
Prvi in drugi dan:

1. Nujnost (možnost) oziroma specifičnost socialističnih blagovnih odnosov.
2. Značilnost blagovnih odnosov je, da sta z njimi povezana egoizem in odtujenost v medčloveških odnosih. Kako je s tem v socializmu?
3. Blagovni odnosi in delitev po delu: posledice tega sklepa.
4. Blagovno gospodarstvo in plan: svobodnost človeških odnosov glede na plansko-blagovno gospodarstvo (menadžerstvo, znanstveno vodenje družbe, kulturna ali politična elita).
5. Teoretske možnosti razmerja med tržno-blagovnimi odnosi in samoupravljalnimi odnosi ter naša praksa (podrejenost, nadrejenost, prirejenost).
6. Samoupravljanje in proizvodnja sile. Možnosti ugotavljanja, kdaj bi bile proizvodne sile dovolj razvite za dovršeno samoupravljanje glede na to, da je najpoglavnejša proizvodna sila človek sam.
7. Blagovni, planski in samoupravljalni odnosi ter vloga politike.

Tretji dan:
Družbena diferenciacija v naši družbi oz. spremembe v socialni strukturi naše družbe. Družbena vloga posameznih družbenih plasti.

1. Obstoječi odnos med mestom in vasjo.

3. Obstoječi odnos med razvitimi in nerazvitimi področji.
Četrty dan:

Problem birokratizma, tehnokratizma in anarholiberalizma v naši družbi.
Peti — šestti dan:

Družbena zavest v naši družbeno-ekonomski situaciji:

1. Vpliv blagovnih odnosov na zavest in produkte zavesti.
2. Plan in njegov vpliv na sproščenost ali nesproščenost v sfero družbene zavesti.
3. Samoupravljanje in zavest (morala)
4. Znanost, filozofija, umetnost in religija v pričujoči družbeni (človekovi) bitji. Odnos zavesti v kreiranju socialističnih odnosov.
5. Kultura in politika (kulturna politika).
6. Množična kultura.

Vsa teoretska stališča naj bodo čim bolj ilustrirana in podkrepljena s pričujočimi praktičnimi dejstvi.

Bralcem se opravičujemo zaradi neravnega optičnega izgleda te strani, do katerega je prišlo, ker nam tovariš ing. arh. Lajovic, direktor VSPV tov. Dolanc in profesor tov. Filip Kumbatovič niso napisali sestavkov, katere so nam obljubljali do same izdaje lista.

11th international student meeting

30. 6. — 11. 7. 1965

Tradicionalno, že enajsto srečanje študentov iz različnih dežel je za nami. Tudi tokrat se samo po sebi postavlja vprašanje o uspešnosti ali pa morda nepotrebnosti take manifestacije, ki jo organizira komisija za mednarodne zveze pri UO ZSJ. Menim, da je ob tem vrednotenju treba upoštevati mednarodno situacijo, notranje univerzitetne razmere oziroma stanje v naši študentski organizaciji pa še značaj srečanja samega.

Beseda v imenu te manifestacije — srečanje namreč, že v bistvu pove značaj te prireditve. Ne gre torej niti za študentski seminar ali konferenco, niti za prijetne počitnice v Sloveniji. Med tema skrajnostima išče ta študentski rendez-vous ravnovesje že vse od svojega začetka. Dejstvo pa je, da ni ravno lahko najti to ravnotežje. Tudi letos se je program precej ostro delil na delovni in turistični del. Zbralo se je 34 udeležencev iz 19 držav Evrope in Afrike. Najprej so bile panel diskusije o študentskih problemih pri nas in sicer o naslednjih temah: družabno in kulturno življenje, študentski turizem, univerza in študent. Sledila pa so predavanja z diskusijami o naši zunanji politiki, visokošolskem sistemu v Jugoslaviji in o vlogi samoupravljanja v sistemu socialistične demokracije pri nas. Udeleženci so pokazali veliko zanimanje za vse te probleme in se aktivno vključevali v diskusije. Zanimali so se na primer za financiranje študentske organizacije na naši univerzi, o njeni kadrovski politiki, o nagrajevanju vodstvenih kadrov ZSJ, o udeležbi študentskih predstavnikov v organih fakultet in univerze, dalje o odnosu med ZSJ in ZMS, o mednarodnem priznanju posameznih fakultet, o študentski politiki, o honorarnih zaposlitvah študentov, o stališčih naše države do najbolj aktualnih mednarodnih vprašanj itd. Obisk tovarne »Iskra« jim je omogočil, da so se bolj neposredno seznanili z našo proizvodnjo. Tu so se zanimali za vlogo direktorja do samoupravnih organov v podjetju, za vlogo sindikata in njegov odnos do partijske organizacije, za nagrajevanje delavcev in podobno.

Pred enajstimi leti so bile razmere v mednarodnem študentskem gibanju precej drugačne, kakor pa so danes. Situacija je bila slabša, bolj temna. Lahko rečemo, da so tudi ljubljanski ISM (International Student Meetings), v sklopu celotne mednarodne dejavnosti ZSJ, po svoje prispevali k razumevanju in strpnosti med študentsko mladino različnih (predvsem evropskih) držav. Če pa bi iz tega povzeli sklep, da je v sedanji mednarodni študentski konstelaciji takšno srečanje postalo nepotrebno, bi precenjevali te razmere same. Po mojem mnenju ljubljansko srečanje ni izgubilo na pomenu. Še več in predvsem: treba bo poiskati nove specifične oblike za njegovo še večjo afirmacijo.

Ce sem zapisal, da stanje v mednarodnem študentskem gibanju terja od nas še več naporov za kvalitetna srečanja v Ljubljani, potem je ob upoštevanju notranjega stanja v naši organizaciji stvar malce bolj pesimistična. Prav zato jo je treba odkrito analizirati oziroma vsaj poskusiti subjektivno razčleniti in to predvsem s finančnega vidika. Dejstvo je namreč, da so finančni oziri bili zelo važni pri sklepu univerzitetnega odbora, da letošnjega seminarja v Ankaranu za vodilne kadre v naši organizaciji ne bo. Tudi študentski list Tribuna je zašel v precej težko denarno situacijo in vse kaže, da bo jeseni izhajal kot 14-dnevnik. Iz obeh navedenih dejstev bi mogli kaj hitro sklepati, da bi bilo treba ISM črtati iz proračuna študentske organizacije, da bi s tem prihranili približno 3 milijone dinarjev za »domače« dejavnosti. To pa bi po mojem mnenju ne bilo niti modro niti smotno, ker bi s tem ne rešili materialnih vprašanj naše organizacije, saj bi prihranili relativno skromna sredstva.

Ob računanju s temi in še drugimi, morda bolj pomembnimi faktorji, bi lahko prišli do ugotovitve, da so elementi, ki govorijo za in proti mednarodnemu srečanju v bodoče in v sedanjih razmerah. Elementi, ki bi jih nekdo zbral »zoper«, bi se verjetno izkazali kratkoročnega značaja in bi imeli manjšo težo od argumentov »za« takšna srečanja.

Pavle Celik

